

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ
№ 1/2010 Г.
ГР.СОФИЯ, 17 юни 2010 г.

Върховният касационен съд на Република България, ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ в съдебно заседание на двадесет и седми май две хиляди и десета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ГРОЗДАН ИЛИЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ЕЛИЯНА КАРАГЪЗОВА, САВКА СТОЯНОВА, ИВАН НЕДЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

ПЛАМЕН ТОМОВ

ИВЕТА АНАДОЛСКА

ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА

КЕТИ МАРКОВА

ЛИДИЯ СТОЯНОВА

ТАТЯНА КЪНЧЕВА

ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА

НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ

ЛИЛЯНА МЕТОДИЕВА

ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА

ВЕРОНИКА ИМОВА

БИЛЯНА ЧОЧЕВА

БОРИСЛАВ АНГЕЛОВ

БЛАГА ИВАНОВА

ЮРИЙ КРЪСТЕВ

ПАВЛИНА ПАНОВА

КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ

ЖАНИНА НАЧЕВА

РУЖЕНА КЕРАНОВА

СЕВДАЛИН МАВРОВ

ФИДАНКА ПЕНЕВА

ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА

ЕЛЕНА АВДЕВА

с участието на секретаря **Румяна Виденова,**

сложи на разглеждане тълкувателно дело № 1 по описа за 2010 година,

докладвано от съдията **КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ**

Министърът на правосъдието на основание чл. 125, във вр. чл. 124, ал. 1 от Закона за съдебната власт е направил искане пред Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд за издаване на тълкувателно решение по приложението на чл. 59 от НК след изменението му (ДВ, бр. 27 от 2009 год., в сила от 14.04.2010 год.), като се произнесе по въпроса:

Следва ли чл. 59 от НК в отменената редакция да се приложи за целия период на взетата мярка по неприключилите производства до привеждане на присъдата в изпълнение или изпълнената мярка за неотклонение „домашен арест“ трябва да се диференцира спрямо датата на влизане в сила на новата редакция и съответно да се прилага в различно съотношение при приспадането на реално изпълнената мярка.

В искането се посочва, че в съдебната практика има противоречиви становища по тълкуването за характера на нормата на чл. 59 от НК.

Едни от съдилищата приемат, че отрасловата ѝ принадлежност е материалноправна и спазват принципа на чл. 2, ал. 2 от НК, като отменената редакция на нормата е прилагана със зачитане на взетата и изпълнена мярка за неотклонение „домашен арест“ по производства, които не са приключили към момента на влизане в сила на новата редакция на чл. 59 от НК.

Други съдилища, макар да възприемат действащата норма на чл. 59, ал. 1, т. 2 от НК като материалноправна, считат, че тя трябва да се прилага по отношение на производства започнали преди изменението ѝ, но два дни „домашен арест“ следва да се зачитат за един ден лишаване от свобода за целия период.

На последно място, в искането се сочи, че има отделни съдебни състави със становище, че тя е с процесуален характер и следва да се прилага разпоредбата на чл. 3 от НПК. По незавършени до 14.04.2009 год. наказателни производства от наложеното наказание лишаване от свобода трябва да се приспада фактическото задържане на осъдения по изпълнена мярка за неотклонение „домашен арест“ в съотношение 1:1, и 2:1 след влизане в сила на новата редакция.

Посоченото противоречие в практиката на съдилищата по приложението на чл. 59, ал. 1, т. 2 от НК обосновава необходимостта от неговото тълкуване, тъй като въпросът е принципен и нееднаквото му приложение засяга правата на осъдените лица.

Общото събрание на наказателната колегия, за да се произнесе, съобрази следното:

Според нормата на чл. 59, ал. 1 от НК, (обн., ДВ, бр. 103/2004 год., в сила от 01.01.2005 год.) времето, през което спрямо осъдения е била взета мярка за неотклонение задържане под стража или домашен арест, се приспада при изпълнение на наказанието лишаване от свобода или пробация.

С последващото изменение на чл. 59 от НК (обн. ДВ, бр. 27 от 10.04.2009 год., в сила от 14.04.2009 год.) се предвижда времето, през което осъденият е бил задържан или по отношение на него е била взета мярка за неотклонение домашен арест, да се приспада при изпълнение на наказанието лишаване от свобода, като два дни домашен арест се зачитат за един ден лишаване от свобода.

За да отговори на поставеното искане за тълкуване, Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд счита, че е необходимо да се произнесе по въпроса дали разпоредбата на чл. 59 от НК е материалноправна или процесуална норма. Посоченото разграничение и определянето на характера ѝ ще даде отговор за нейното действие по време и може ли тя да има обратно действие.

Предметът на правните норми определя принадлежността им към съответен клон на правото. Процесуалноправни са нормите, които определят реда, начина, средствата, предпоставките, условията и пр., за установяване на предмета на наказателното право. Когато нормите уреждат въпроси, свързани с наказателната отговорност на лицата, с наказанието и с останалите последици от осъждането им, а именно: режим за изпълнение на наказанието лишаване от свобода, тип на затворническото общежитие и др., принадлежността им е материалноправна.

Нормата на чл. 59 от НК е материалноправна не само защото нейното място е в Общата част на НК, но и защото тя урежда определен юридически факт-времето, през което осъденият е бил с взета мярка за неотклонение или лицето е било задържано по реда на НПК, ЗМВР, или друг закон, свързан с престъплението (виж чл. 59, ал. 2 от НК), както и съответните правни последици от това и приспадането на този период при изпълнение на наказанието лишаване от свобода, т.е. въпрос, който е включен в предмета на материалното наказателно право.

Действащата норма на чл. 59 от НК установява различно от предходната ѝ редакция утежняващо съотношение при приспадане задържането на осъдения или по взета спрямо него мярка за неотклонение „домашен арест“, поради което се явява по-неблагоприятен закон, който съобразно чл. 2, ал. 2 от НК по неприключили до влизането му в сила наказателни производства, не може да има ретроактивно действие.

Съгласно чл. 2, ал. 1 от НК, за всяко престъпление се прилага онзи закон, който е бил в сила по време на извършването му. Възможността за обратно действие на наказателния закон е прогласена в ал. 2 от същата разпоредба. Тя е относима в случаите, когато от извършване на деянието до влизане в сила на присъдата последват различни закони, с императивното предписание към правораздавателните органи да приложат този от тях, който е най-благоприятен за децата. Посочената норма е в съответствие с чл. 14, ал. 3 от Закона за нормативните актове: „Не може да се дава обратна сила на разпоредби, които предвиждат санкции, освен ако те са по-леки от отменените“ и е в съгласие с разпоредбите на чл. 15, т. 1, изр. 2 от Международния пакт за гражданските и политическите права и на чл. 7, т. 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, които са с императивен характер по приложението им като част от вътрешното право, по силата на чл. 5 от Конституцията на Република България.

От изложените съображения може да се направи единственият извод, че с оглед характера на разпоредбата на чл. 59 от НК и принадлежността ѝ към материалното право, при прилагането ѝ следва да се спазва нормата на чл. 2, ал. 2 от НК.

Следователно, по неприключили към 14.04.2009 год. наказателни производства времето, през което на осъдения е била взета мярка за неотклонение „домашен арест“, следва да се приспада при изпълнение на наказанието „лишаване от свобода“, като един ден домашен арест се приспада за един ден лишаване от свобода.

Мотивирано от горното и на основание чл. 124, ал. 1, т. 1, във вр. чл. 130 от Закона за съдебната власт, Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

Нормата на чл. 59 от НК е материалноправна.

По неприключилите към 14.04.2009 год. наказателни производства до привеждане на присъдата в изпълнение, от определеното наказание „лишаване от свобода“ се приспада целият период на взетата и изпълнена мярка за неотклонение „домашен арест“, в определеното с чл. 59, ал. 1 от НК съотношение, в редакцията на нормата преди нейното изменение (обн. ДВ, бр. 27 от 10.04.2009 год.).

ЗАМ. НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВКС: ГРОЗДАН ИЛИЕВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ЕЛИЯНА КАРАГЪЗОВА, САВКА СТОЯНОВА, ИВАН НЕДЕВ

ЧЛЕНОВЕ:

ПЛАМЕН ТОМОВ

ЕЛЕНА ВЕЛИЧКОВА

ЛИДИЯ СТОЯНОВА

ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА

ЛИЛЯНА МЕТОДИЕВА

ВЕРОНИКА ИМОВА

БОРИСЛАВ АНГЕЛОВ

ЮРИЙ КРЪСТЕВ

КРАСИМИР ХАРАЛАМПИЕВ

РУЖЕНА КЕРАНОВА

ФИДАНКА ПЕНЕВА

ЕЛЕНА АВДЕВА

ИВЕТА АНАДОЛСКА

КЕТИ МАРКОВА

ТАТЯНА КЪНЧЕВА

НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ

ЦВЕТИНКА ПАШКУНОВА

БИЛЯНА ЧОЧЕВА

БЛАГА ИВАНОВА

ПАВЛИНА ПАНОВА

ЖАНИНА НАЧЕВА

СЕВДАЛИН МАВРОВ

ТЕОДОРА СТАМБОЛОВА